

דף קיג

'קשיא דרבנן אדרבנן'. ההנחה הפשוטה היא שסתם חכמים החולקים על רבי יהודה היינו רבי מאיר בר פלוגתיה, לכך מקשה דידיה אדידיה (כן העירו בתוס' בכמה מקומות). ואולם מצינו יוצאים מן הכלל הזה (ע' במובא ביוסף דעת סנהדרין ח).

'אבל לא את העמודים... הכא בבית, אתי לאשווי גומות'. אם מדובר בעמודים הקבועים תמיד בקרקע – פשוט שאסור שהרי הוא כחופר גומא בשבת, אלא מדובר בעמודים שדרכם להטלטל. וטעם האיסור הוא מפני שמזיו עפר בחליצתם, וחוששים שמא ישוה את הגומות שבביתו (עפ"י הנצי"ב). וכששאלו 'מאי שנא עמודים דלא, אילמא דקעביד גומות, גומות ממילא קא הויין' – לא היה הנידון מצד הגומא שנוצרה במקום העמוד, כי שליפת העמודים אינה אלא כהוצאת פקק אבל הגומא כבר קיימת, אלא הדין היה על הרחבת הגומא, ומסיק שמותר הדבר ואין זה 'פסיק רישיה' לענין הרחבת הגומא (עפ"י חזו"א נא, טז).

ומדברי המגן-אברהם (ש"ד סק"ה) נראה שמפרש שאלת הגמרא, כיון שאין כוונתו לגומא וגם הוא מקלקל ולא ניהא ליה, מותר אעפ"י שהוא 'פסיק רישיה' [ואכן למסקנא אין איסור אלא משום חשש השוואת גומות, אבל בכגון זה בשדה מותר (וכ"כ במג"א שי"א סק"א). ודוקא בשאינו מתכוין לעשות גומא, וכמשמעות דברי רבנו חננאל, וכ"כ בספר אגלי טל 'חורש' סק"א].

'מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים'. מרש"י נראה שהכוונה היא להתיר לקפל כמה פעמים שפושט הבגד בשבת, אם בדעתו לחזור וללבוש בו ביום. והמאירי פרש: אם לא קיפל כרצונו, מותר לחזור ולקפל כמה פעמים עד שייטב בעיניו. ויש מפרשים: אפילו ארבעה וחמשה קיפולים אינו נראה כמתקן. ולענ"ד פירוש זה אינו מכוון בלשון המשנה (מגדים חדשים).

'רבי ישמעאל אומר: מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום הכיפורים לשבת... רבי עקיבא אומר...'. משמע שלא נחלקו אלא ביום הכפורים ביחס לשבת, אבל ביום טוב לדברי הכל מותר לקפל ולהציע לצורך שבת שלמחרת, ואף בלא 'עירובי תבשילין'. כן כתב הגרעק"א (שב. וכן דעת הפמ"ג, ומובא במשנ"ב סק"ז ובשער הציון).

הא"ר (שב סק"ט) נקט ההתר בשהגיה עירוב תבשילין. אך בירושלמי (ביצה ב,א) אמרו מציעין את המיטות מי"ט לשבת ואין אופין ומבשילין מי"ט לשבת – משמע לכאורה שאף בלא עירוב תבשילין מותר.

'מתקיף לה רב ספרא והא מיתחזי כרמות רוחא? – כיון דכל יומא לא קעביד והאידינא הוא דקא עביד, לא מיתחזי כרמות רוחא'. אכן בחול אין לתלמיד חכם לשלשל טליתו וכד', כמנהג גסי הרוח (עפ"י רמב"ם דעות ה, ט – מצוטט להלן קיד).

– כיוצא בזה שאלו ותרצו להלן (קיו): לענין בציעת חתיכה גדולה מהפת בשבת, שהואיל ואינו עושה כן אלא בשבת, אינה נראית כרעבתנות.

(ע"ב) 'כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מבשר אבותיו'. אין הכוונה למתי המבול, שהרי אין להם תולדות ואינם 'אבותיו', אלא הכוונה לאבותיו שמתו בגולה, כמו שפרש"י. ונראה שבארץ ישראל לא חשו בדבר משום שמציינים בה את הקברות ועפרה טהור (עפ"י מהרש"א. וע"ע שפת אמת). יש שאין גורסים 'כאילו אוכל מבשר אבותיו' – ע' חק נתן זבחים קיג.

זיש אומרים כאילו אוכל שקצים ורמשים... והא ודאי איתמחויי איתמחו?! לא הקשו כן על אומר 'כאילו אוכל מבשר אבותיו' – שהואיל והמת טעון קבורה וכל הנקברים אפרן אסור הרי גם אם נעשה עפר אסור הוא בהנאה (כמפורש בסוף תמורה שאפר המת אסור לעולם), מה שאין כן באיסור שקצים ורמשים. [ודברי רש"י 'ולא נעשו עפר' צ"ע] (עפ"י הנצי"ב).

צריך להבין לפי"ז ייאסר אפר בכל בכל הנאה, כגון לעשות כלים וללבון לבנים, וא"כ היה לגמרא להקשות גם לדעה ראשונה. וצ"ל שידע הגמרא שמדינא יש לילך אחר רוב עפר המותר, והשאלה היתה הלא אף מיעוט איסור אין.

זוכה תדבקין עם נערתו וכי דרכו של בועז לדבק עם הנשים... – כלומר לדבק בין הנשים, לסדר התדבקות הנערות אלו באלו. ועל זה השיב רות שאני (שפת אמת. ועמהרש"א).

הב"ח הגיה עפ"י ספרים אחרים 'לדבר'. ובספרו 'משיב נפש' על מגלת רות כתב הב"ח שברוב הספרים הגירסה היא 'לדבק', וכן הכריע שם כגרסה זו.

'אמר רבי יוחנן: ותחת כבודו ולא כבודו ממש. רבי יוחנן לטעמיה דריו"ח קרי למאניה [בשאלתות הגרסה: למאניה דהוה לביש בשבתא] **מכבודותי'**. וכן בסמוך אמר רבי יוחנן מאמרים נוספים שענינם הנהגות והקפדות הנוגעות לבגדים. וכן מצינו בעוד מקומות – ע' במצוין ביוסף דעת ב"מ כט:

ענינים

ממצוא חפצך ודבר דבר. לא נאמר 'ומדבר דבר' כמו שנאמר 'ממצוא חפצך' – לרמזו שעצם קדושת יום השבת הוא לדבר דברי קדושה, הנקראים סתם בשם 'דבר' (כמו הלוך ודבר; או נדברו...), שאין נקרא 'דבר' אם אינו דבר ה'.

ומובא בשם הר"ר בער זצ"ל שאף בדברי תורה ותפילה אפשר שלא יהיו 'דברים'. ואף על פי שלעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה וכל שכן כשעוסק סתם בלא שום כוונה, אך לענין רוח הקדש והשגת השגות יוכל להזיק דברים כאלו. ובשבת יכול כל אחד מישראל לזכות לדבר דברי אלקים חיים ברוח הקדש, בחינת 'פי ה' (עפ"י פרי צדיק שלח ה; חקת ח. עע"ש).

'שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול' –

בתוס' בשם הירושלמי: **בטורח התירו בשאלת שלום בשבת.**

'... והתענוג האמיתי היא מנוחת שבת עצמה, שהיא "מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום ושלוחה והשקט ובטח, מנוחה שלימה שאתה רוצה בה". איך כל המעלות העליונות האלו טמונות במנוחת שבת? הוי אומרי: מנוחה זו בעומקה היא כניסה לתוך הפנים שבפנים של החיים, ששם האדם דבוק לגמרי בבוראו ואינו זו ממנו; הוא אינו יוצא בנקודה פנימית זאת החוצה אפילו להגיד מלה מיותרת, כי כאמור 'בקושי התירו שאלת שלום בשבת'; אין מלאכה, כי כל מלאכתך כאילו היא עשויה; זוהר של פנימיות קורן לתוך כל פינה של יום השבת. אכן, "יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, ועל מנוחתם יקדישו את שמך" – דקה אחת של פנימיות שבתית כזאת ממחישה לאדם כי מנוחה כזאת בלתי אפשרית היא בלי מתנה מן השמים; דקה אחת כזאת היא ראייה חותכת על תורה מן השמים.

יש כאן הבחנה נוראה: אם שבת היא מעין עולם הבא, הרי יוכל האדם להכיר מהשבת שלו עד כמה יש לו שייכות לעולם הבא; אם מתעוררת בו פעם איזו הרגשה במנוחה עמוקה זאת ביום שבת קדש – אשרי לו כי יש לו שייכות לעולם הבא. וכך כתוב בזהר הקדוש, כי השבת של האדם היא הבחינה על העולם הבא שלו' (עלי שור ח"ב עמ' שפד).

יורחצת ושמת שמלתיך – אמר רבי אלעזר: אלו בגדים של שבת' –
 'שהבגדים אין להם שייכות לעצם האדם שיהיה נקרא 'שמלותיך' דמשמע שמיוחדים אליה ושהם שלה ביחוד, ומה יחוד יש לבגדים עם אדם ומחר יוכל ללבשם אחר והוא ילבש בגדים אחרים – אבל בגדי שבת שהוא מה שלובש לכבוד הקדושה דשבת שבקרבו, ודאי יש להם שייכות להאדם הלובש ביחוד, וכפי קדושת השבת הקבועה בו, דודאי גם כן אין דומה בכל אדם. וכמו בעולם הבא דלכל אחד יש עולם בפני עצמו ומדור לפי כבודו, כן בשבת שמעין עולם הבא, הקדושה שנקבע בלב בני ישראל הוא בכל אחד בפני עצמו כפי הראוי לשורש נשמתו, וכמו שהקדושה מעין עולם הבא כן הלבושים שלובש לכבוד אותה קדושה הן מעין הלבושים דעולם הבא, שידוע שגם אז יש לבושים לנשמות הנעשים מתורה ומצוות שעושה להם גם כן לכל אחד כפי מה שהוא ואין לזר חלק בו, וכך הלבושים דשבת אף שמצד גשמיותם ודאי גם כן אפשר שלמחר ילבשם אחר והוא ילבש אחרים, מ"מ מצד הקדושה שיש בהם מה שהוא מכבד על ידי זה השבת, מצד זה הם שייכים רק לו ביחוד.
 וכפי הנראה מפני כן כתבו ללבוש בגדי לבן בשבת, לפי שהוא מעין לבושי עולם הבא...
 (מתוך קדושת השבת לר"צ הכהן, ה. ע"ש באורך. וע"ע פרי צדיק ח"ג לחג הפסח מד)

דף קיד

'ערום – בבגדים בלואים'. דנו אחרונים על לבישת בגד כלוא וטלוא שאינה נחשבת 'לבישה' גמורה לענין הלכות שונות, ובכלל 'ערום' הוא, כגון לענין ברכת 'מלביש ערומים'. ע' בסוף שו"ת חכם צבי ב'תוספות חדשים' ג'; שו"ת באר יצחק חו"מ ה סוף ענף ב; דובב מישרים ח"ב טו. וצ"ע בשו"ת עמודי אור יג, ב.

'תנן התם רבב על המרדעת (כצ"ל) חוצץ. רשב"ג אומר: עד כאיסר האיטלקי... רבי יהודה... רבי יוסי'... בבאור מחלוקתם, ע' בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"א נח.

'של בנאין מצד אחד ושל בור משני צדדין'. יש מי שפירש שהבור, כאשר בגדו מלוכלך בצדו האחד הופכו ולובשו לצד השני – לכך אינו חוצץ, אבל תלמיד חכם שמקפיד על חלוקו ואינו הופכו, כדלקמן – אפילו בצד אחד חוצץ (עפ"י חסדי דוד על התוספתא מקואות ז. ולפירוש זה ודאי מדובר בכתם שבצד החיצוני, אבל בפנימי – אינו חוצץ).

'אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן'. מהרש"א פירש: 'בנינו של עולם' – התורה, שהיא היתה כלי אומנותו של הקב"ה בבריאת העולם.
 קודם מתן תורה היה הקב"ה מחדש בכל יום הלכה בבית דין של מעלה (כמו שאמרו בב"ר מט), ובכך מחדש